

מדינת ישראל
משרד החינוך

א. סוג הבחינה: בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשע"ו, 2016
מספר השאלון: 133,001106

תנ"ך

יחידת הלימוד השלישית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון – (20x3) – 60 נקודות
פרק שני – (20x2) – 40 נקודות
סה"כ – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.
מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד.
(2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון (60 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על שלוש מן השאלות 1-4.
 בכל שאלה שבחרת, ענה על שניים מן הסעיפים א-ג.
 (לכל סעיף — 10 נקודות; סה"כ לכל שאלה — 20 נקודות)

1. קרא במדבר, י"ב, 15-1.

א וַתִּדְבֹר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל־אֲדֹת הָאִשָּׁה הַכֹּשִׁית אֲשֶׁר
 ב לָקַח כִּי־אִשָּׁה כֹּשִׁית לָקַח: וַיֹּאמְרוּ הֲרֹק אַךְ־בְּמֹשֶׁה דְּבַר ה'־
 ג הֲלֹא גִם־בָּנוּ דְּבַר וַיִּשְׁמַע ה': וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עֲנֹ מְאֹד מְכַל־
 ד הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה: וַיֹּאמֶר ה'־
 ה פְּתָאם אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־מִרְיָם צֵאוּ שְׁלֹשְׁתֵּכֶם אֶל־
 ו אֶהְל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלֹשָׁתָם: וַיֵּרֶד ה' בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֹד
 ז פֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אֶהְרֹן וּמִרְיָם וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם: וַיֹּאמֶר שְׁמְעוּ
 ח נָא דְבַר־יְהוָה אֲסִיְיָהוּ נְבִיאֵכֶם ה': כִּמְרָאָה אֱלֹהֵי אֲתוֹדֹעַ בְּחֹלוֹם
 ט אֲדַבֵּר־בו: לֹא־כֵן עֲבַדִּי מֹשֶׁה בְּכָל־בֵּיתִי נֶאֱמַן הוּא: פֶּה
 י אֶל־פֶּה אֲדַבֵּר־בו וּמְרָאָה וְלֹא בַחֲדִידַת וּתְמִנַת ה': יָבִיט
 יא וּמִדּוּעַ לֹא יֵרָאֶתֶם לְדַבֵּר בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה: וַיַּחֲדֹאֲף ה' בָּם
 יב וַיִּלֶךְ: וַהֲעֲנֹן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וַהֲנֵה מִרְיָם מִצְרַעַת כְּשִׁלְג
 יג וַיִּפֹּן אֶהְרֹן אֶל־מִרְיָם וַהֲנֵה מִצְרַעַת: וַיֹּאמֶר אֶהְרֹן אֶל־
 יד מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנָי אֵל־נָא תִשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נֹאֲלָנוּ וְאֲשֶׁר
 טו חַטָּאנוּ: אֵל־נָא תְהִי כִמֶּת אֲשֶׁר בָּצַאתוּ מִרְחֹם אֲבוֹ וַיֹּאכֵל
 טז חֲצִי בָשָׂרוֹ: וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל־ה' לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא
 לָה:
 יז וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה וְאַבְיָה יָרֵק יָרֵק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִפְלֹם
 יח שְׁבַעַת יָמִים תִּסָּגֵר שְׁבַעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחֵר תֵּאָסֵף:
 יט וְתִסָּגֵר מִרְיָם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שְׁבַעַת יָמִים וְהָעַם לֹא נָסַע
 עד הָאָסֵף מִרְיָם:

ענה על שניים מן הסעיפים א-ג.

א. (1) קרא את פירוש ראב"ע לפסוק 1 שלפניך.

היא דברה; גם אהרון הסכים או החריש.

מהי הבעיה שהפרשן התמודד עמה, ומהו הפתרון שהציע בפירושו? (4 נקודות)

(2) למרים ולאהרון שתי טענות נגד משה.

הסבר את שתי הטענות, והסבר מהי תשובת הכתוב על הטענה השנייה.

(6 נקודות)

ב. (1) ה' מבחין בין משה לנביאים אחרים.

הסבר מהו ההבדל העיקרי ביניהם. (4 נקודות)

(2) קרא את פירושו של רש"י על הנאמר בתלמוד (יבמות, מ"ט, ע"ב) בנוגע למשה:

[כל הנביאים] נסתכלו באספקלריה (מראה, ראי) שאין מאירה – וכסבורים לראות ולא

ראו (את ה'). ומשה נסתכל באספקלריה המאירה וידע שלא ראהו בפניו.

כיצד רש"י מקשר את הנאמר בפסוק 8 לענווה של משה, המוזכרת בפסוק 3?

(6 נקודות)

ג. (1) בתקופת המקרא האמינו שמחלת הצרעת היא עונש שה' מטיל על החוטא, ורק ה'

יכול לרפא אותה.

הוכח מן הכתוב את שני חלקי ההיגד. (4 נקודות)

(2) בפסוק 12 יש תיקון סופרים. לפני התיקון היה כתוב "אמנו... חצי בשרנו", ואחריו

"אמו... חצי בשרו".

כיצד ניסה אהרון לשכנע את משה להתפלל לה' בעבור מרים, על פי הנוסח שלפני

תיקון הסופרים?

כיצד ניסה אהרון לשכנע את משה להתפלל לה' בעבור מרים, על פי הנוסח שאחרי

תיקון הסופרים? (6 נקודות)

2. קרא במדבר, כ"ה, 1-13.

א וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות אל-בנות מואב:
 ב ותקראן לעם לזבחי אלהיהן ויאכל העם וישתחוו לאלהיהן:
 ג ויצמד ישראל לבעל פעור ויחראף ה' ישראל: ויאמר
 ה' אל-משה קח את-כל-ראשי העם והקע אותם לה'
 ה נגד השמש וישב חרון אף-ה' מישראל: ויאמר משה אל-
 ו שפטי ישראל הרגו איש אנשיו הנצמדים לבעל פעור: והנה
 איש מבני ישראל בא ויקרב אל-אחיו את-המדנית לעיני
 משה ולעיני כל-עדת בני-ישראל והמה בלם פתח אהל
 ז מועד: וירא פינחס בן-אלעזר בן-אהרן הכהן ויקס מתוך
 ח העדה ויקח רמח בידו: ויבא אחר איש-ישראל אל-הקפה
 וידקד את-שניהם את איש ישראל ואת-האשה אל-קבתה
 ט ותעצר המגפה מעל בני-ישראל: ויהיו המותים במגפה ארבעה
 ועשרים אלף:

י וידבר ה' אל-משה לאמר: פינחס בן-אלעזר בן-אהרן הכהן
 יא השיב את-חמתי מעל בני-ישראל בקנאו את-קנאתי בתוכם
 יב ולא-כליתי את-בני-ישראל בקנאתי: לכן אמר הנני נתן לו
 יג את-בריתי שלום: והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם
 תחת אשר קנא לאלהיו וכפר על-בני ישראל:

ענה על שניים מן הסעיפים א-ג.

א. קרא פסוקים 1-2 בקטע שלפניך.

(1) העם נאשם בשני חטאים. מה הם? (2 נקודות)

(2) קרא את דברי הפרשנים שלפניך, העוסקים בחטאי העם.

רש"י: כשתקף יצרו עליה, אמר לה: השמע לי! והיא מוציאה לו דמות [בעל] פעור

מחיקה ואומרת לו: השתחוה לזה.

מילגרם: הזנות, שהיא כאן זנות פולחנית, כעין פולחן הקדשה בכנען עצמה, הייתה

חלק בלתי נפרד מטקס סעודת הקרבן: המאמינים היטיבו את לבם בבשר הקרבן ובו בזמן

התענגו על בנות מואב. (עולם התנ"ך, "במדבר")

הסבר מהו הקשר בין שני החטאים, לפי כל אחד מן הפרשנים. (8 נקודות)

ב. קרא פסוקים 4-5 בקטע שלפניך.

(1) מה ההבדל בין דרישתו של ה' ממושה ובין דרישתו של משה משופטי ישראל? הסבר.

(4 נקודות)

(2) קרא גם שמות, ל"ב, 9-13, 27-28.

האם הדרישה של משה, שכתבת עליה בתת-סעיף (1), עולה בקנה אחד עם דבריו

ועם מעשיו בפרשת עגל הזהב? נמק את דבריך. (6 נקודות)

ג. קרא פסוקים 11-13 בקטע שלפניך, וגם מלכים א, י"ט, 10-12.

(1) השורש "קנא" ושם העצם "ברית" נזכרים בשני הקטעים.

הסבר מהו הקשר בין קנאה לברית, בכל אחד מן הקטעים. (5 נקודות)

(2) על פי שני הקטעים, הקנאות היא תכונת אופי משותפת לפנחס ולאלהו, אך יש הבדל

ביחס כלפיה.

הסבר מהו היחס כלפי הקנאות של פנחס, ומהו היחס כלפי הקנאות של אלהו.

(5 נקודות)

3. קרא שמואל ב, י"א.

א וַיְהִי לְתַשׁוּבַת הַשָּׁנָה לַעֵת וְצֵאת
הַמְּלָאכִים וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת־יוֹאָב וְאֶת־עֲבָדָיו עִמּוֹ וְאֶת־כָּל־
יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁחָתוּ אֶת־בְּנֵי עִמּוֹן וַיִּצְרוּ עַל־דָּבָה וְדוֹד יוֹשֵׁב
בִּירוּשָׁלַם: ב וַיְהִי וְלַעֵת הָעָרִב וַיִּקֶּם דָּוִד מֵעַל
מִשְׁכְּבוֹ וַיִּתְּחֵלֶךְ עַל־גֵּג בֵּית־הַמֶּלֶךְ וַיֵּרָא אִשָּׁה רַחֲצָה מֵעַל
ג הֶגֶג וְהָאִשָּׁה טוֹבֶת מֵרָאָה מְאֹד: וַיִּשְׁלַח דָּוִד וַיְדַרֵּשׁ לָאִשָּׁה
וַיֹּאמֶר הֲלוֹא־זֹאת בַּת־שֶׁבַע בַּת־אֱלִיעֶזֶר אִשְׁתִּי אֹרִיָּה הַחֲתָנִי:
ד וַיִּשְׁלַח דָּוִד מַלְאכִים וַיִּקְחָהּ וַתָּבוֹא אֵלָיו וַיִּשְׁכַּב עִמָּה
ה וְהִיא מִתְקַדֶּשֶׁת מִטַּמְאָתָהּ וַתֵּשֶׁב אֶל־בֵּיתָהּ: וַתַּהַר הָאִשָּׁה
וַתֵּלֶךְ וַתִּגְדֹּל לְדָוִד וַתֹּאמֶר הִרָה אֲנִכִּי: וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶל־יוֹאָב
וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶת־אֹרִיָּה הַחֲתָנִי וַיִּשְׁלַח יוֹאָב אֶת־אֹרִיָּה אֶל־
ז דָּוִד: וַיָּבֹא אֹרִיָּה אֵלָיו וַיִּשְׁאַל דָּוִד לְשָׁלוֹם יוֹאָב וְלְשָׁלוֹם
ח הָעָם וְלְשָׁלוֹם הַמְּלַחְמָה: וַיֹּאמֶר דָּוִד לְאֹרִיָּה רַד לְבֵיתְךָ וְרַחֵץ
רַגְלֶיךָ וַיֵּצֵא אֹרִיָּה מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וַתֵּצֵא אַחֲרָיו מִשָּׂאת הַמֶּלֶךְ:
ט וַיִּשְׁכַּב אֹרִיָּה פֶתַח בֵּית הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל־עֲבָדָיו אֲדָנָיו וְלֹא יָרַד
י אֶל־בֵּיתוֹ: וַיִּגְדֹּל לְדָוִד לֵאמֹר לֹא־יָרַד אֹרִיָּה אֶל־בֵּיתוֹ וַיֹּאמֶר
דָּוִד אֶל־אֹרִיָּה הֲלוֹא מִדֶּרֶךְ אֵתָּה בָּא מִדּוֹעַ לֹא־יָרַדְתָּ אֶל־
יא בֵּיתְךָ: וַיֹּאמֶר אֹרִיָּה אֶל־דָּוִד הָאֲרוֹן וַיִּשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה יֹשְׁבֵים
בַּסִּפּוֹת וְאֲדָנִי יוֹאָב וְעֲבָדָיו אֲדָנִי עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה חָנִים וְאֲנִי
בֹּאוּ אֶל־בֵּיתִי לֵאכֹל וּלְשִׁתּוֹת וּלְשִׁכַּב עִם־אִשְׁתִּי חֵן וְחֵי
יב נַפְשִׁיךָ אִם־אֵעָשֶׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה: וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אֹרִיָּה
שֶׁב בּוֹזֵה גִסְתִּי וּמֹחַר אִשְׁלֶיךָ וַיֵּשֶׁב אֹרִיָּה בִירוּשָׁלַם בַּיּוֹם
יג הַהוּא וּמִמָּחָרָת: וַיִּקְרָאוּ לְדָוִד וַיֵּאכֹל לֶפְנָיו וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׂכְּרוּ
וַיֵּצֵא בָּעָרִב לְשִׁכַּב בְּמִשְׁכְּבוֹ עִם־עֲבָדָיו אֲדָנָיו וְאֶל־בֵּיתוֹ לֹא
יד יָרַד: וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיִּכְתֹּב דָּוִד סֵפֶר אֶל־יוֹאָב וַיִּשְׁלַח בִּיד אֹרִיָּה:
טו וַיִּכְתֹּב בְּסֵפֶר לֵאמֹר הִבּוּ אֶת־אֹרִיָּה אֶל־מוֹל פְּנֵי הַמְּלַחְמָה
זו הַחֲזָקָה וּשְׁבַתֶם מֵאַחֲרָיו וְנִפְּה וּמָת: וַיְהִי
יז בְּשִׁמּוֹר יוֹאָב אֶל־הָעִיר וַיִּתֵּן אֶת־אֹרִיָּה אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
יח יָדָע כִּי אֲנָשִׁי־חַיִּל שָׁם: וַיֵּצְאוּ אֲנָשֵׁי הָעִיר וַיִּלְחֲמוּ אֶת־יוֹאָב

יז וַיִּפֹּל מִן־הָעֵץ מֵעֲבָדֵי דָוִד וַיָּמָת גַּם אוֹרֵיהָ הַחֲתָנִי: וַיִּשְׁלַח
 יח יוֹאָב וַיַּגֵּד לְדָוִד אֶת כָּל־דִּבְרֵי הַמִּלְחָמָה: וַיֵּצֵא אֶת־הַמֶּלֶךְ אֶל־
 לאמֹר כָּכָלֹתְךָ אֶת כָּל־דִּבְרֵי הַמִּלְחָמָה לְדַבֵּר אֶל־הַמֶּלֶךְ:
 כ והִיָּה אִסְתַּעֲלָה חֲמַת הַמֶּלֶךְ וְאָמַר לְךָ מִדּוֹעַ נִגְשַׁתְּם אֶל־
 כא הָעִיר לְהִלָּחֵם הַלּוֹא יָדַעְתֶּם אֶת אֲשֶׁר־יָרֹו מֵעַל הַחוֹמָה: מִי־
 כב הָכָה אֶת־אֲבִימֶלֶךְ בֶּן־יִרְבֶּשֶׁת הַלּוֹא אִשָּׁה הִשְׁלִיכָה עָלָיו
 כג פָּלַח רֶכֶב מֵעַל הַחוֹמָה וַיָּמָת בְּתַבִּיץ לָמָּה נִגְשַׁתֶּם אֶל־הַחוֹמָה
 כד וְאָמַרְתָּ גַם עַבְדְּךָ אוֹרֵיהָ הַחֲתָנִי מָת: וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ וַיָּבֹא
 כה וַיַּגֵּד לְדָוִד אֶת כָּל־אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹאָב: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־
 דָּוִד כִּי־גִבְרוּ עָלֵינוּ הָאֲנָשִׁים וַיֵּצְאוּ אֵלֵינוּ הַשָּׂדֶה וְנָהִיָּה
 כו עֲלֵיהֶם עַד־פֶּתַח הַשָּׁעַר: וַיֵּרְאוּ הַמּוֹדָאִים אֶל־עַבְדְּךָ מֵעַל
 כז הַחוֹמָה וַיָּמָוּתוּ מֵעֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ וְגַם עַבְדְּךָ אוֹרֵיהָ הַחֲתָנִי
 כח מָת: וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־הַמֶּלֶךְ כֹּה־תֹאמַר אֶל־
 כט יוֹאָב אֶל־יָרֵעַ בְּעֵינֶיךָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה כִּי־כֹזֵה וְכֹזֵה תֹאכַל
 הַחֲרֹב הַחֹזֶק מִלַּחֲמַתְךָ אֶל־הָעִיר וְהָרָסָה וְחִזְקָהּ: וְתִשְׁמַע
 לד אִשָּׁת אוֹרֵיהָ כִּי־מָת אוֹרֵיהָ אִשָּׁה וְתִסָּפֵד עַל־בְּעֻלָּהּ:
 לו וַיַּעֲבֹד הָאָבֶל וַיִּשְׁלַח דָּוִד וַיֹּאסֶפֶה אֶל־בֵּיתוֹ וְתָהִי־לוֹ
 לאִשָּׁה וְתִלְד לוֹ בֶּן וַיָּרֵעַ הַדָּבָר אֲשֶׁר־עָשָׂה דָּוִד בְּעֵינָיו
 ה:

ענה על שניים מן הסעיפים א-ג.

א. קרא פסוקים 14-24 בקטע שלפניך.

(1) הסבר כיצד השתמשו דוד ויואב בסמכותם כדי להשיג את מבוקשו של דוד. בסס את

דבריך על הכתוב. (4 נקודות)

(2) יש הסבורים כי יואב ציית להוראות של דוד בלי הסתייגות.

הבא מן הפסוקים שתי ראיות לסברה זו, והסבר את דבריך. (6 נקודות)

ב. קרא גם שמואל ב, כ"א, 1-14.

(1) בשני הקטעים דוד משתמש בסמכותו כמלך כדי להפיק רווח אישי.

בסס קביעה זו על ראיה מכל קטע, והסבר את הראיה. (4 נקודות)

(2) בכל אחד מן הקטעים יש דמות המאירה את מעשיו של דוד באור שלילי.

ציין מי היא הדמות בכל קטע, והסבר כיצד היא מאירה את מעשיו של דוד באור

שלילי. (6 נקודות)

/המשך בעמוד 8/

(שים לב: סעיף ג של השאלה בעמוד הבא.)

ג. יש הטוענים שכוח הוא דבר משחית.

(1) הבא מן הקטע שלפניך שתי ראיות המלמדות כי טענה זו נכונה בנוגע לדוד, והסבר כל ראיה. (6 נקודות)

(2) קרא גם **שמואל ב**, י"ב, 13.

המסופר בפסוק זה מאיר פן נוסף באישיותו ובהתנהגותו של המלך דוד.

הסבר קביעה זו. (4 נקודות)

/המשך בעמוד 9/

שים לב: המשך הבחינה בעמוד 10.

4. קרא שמואל ב, י"ט, 9-1.

וידגז

א

הַמֶּלֶךְ וַיַּעַל עַל־עֲלִית הַשָּׁעַר וַיִּבֶךְ וַכֹּה אָמַר בְּלַכְתּוֹ בְּנֵי
אֲבִשְׁלוֹם בְּנֵי בְנֵי אֲבִשְׁלוֹם מִי־יָתֵן מוֹתִי אֲנִי תַחְתִּיךָ אֲבִשְׁלוֹם
בְּנֵי בְנֵי: וַיִּגְדַּל לְיוֹאָב הֵנָּה הַמֶּלֶךְ בָּכָה וַיִּתְאַבֵּל עַל־אֲבִשְׁלוֹם:
וַתְּהִי הַתְּשֻׁעָה בַּיּוֹם הַהוּא לְאֹבֵד לְכָל־הָעָם כִּי־שָׁמַע הָעָם
בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר נַעֲצֵב הַמֶּלֶךְ עַל־בָּנָיו: וַיִּתְּגַבֵּב הָעָם בַּיּוֹם
הַהוּא לְבֹאֵה הָעִיר כַּאֲשֶׁר יִתְּגַבֵּב הָעָם הַנִּכְלָמִים בְּנוֹסִם
בַּמִּלְחָמָה: וְהַמֶּלֶךְ לֹאֵט אֶת־פָּנָיו וַיִּזְעַק הַמֶּלֶךְ קוֹל גָּדוֹל בְּנֵי
אֲבִשְׁלוֹם אֲבִשְׁלוֹם בְּנֵי בְנֵי: וַיָּבֹא יוֹאָב אֶל־הַמֶּלֶךְ
הַבַּיִת וַיֹּאמֶר הִבֵּשְׁתָּ הַיּוֹם אֶת־פָּנָי כֹּל־עַבְדֶּיךָ הַמַּמְלָטִים
אֶת־נַפְשְׁךָ הַיּוֹם וְאֵת נַפְשׁ בְּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ וְנַפְשׁ נְשִׁיךָ וְנַפְשׁ
פְּלִגְשֶׁיךָ: לֹאֲהַבָּה אֶת־שְׂנְאֶיךָ וּלְשֹׂנְאֵי אֶת־אֲהֻבֶיךָ כִּי הִגַּדְתָּ
הַיּוֹם כִּי אֵין לְךָ שָׂרִים וְעַבְדִּים כִּי וַיִּדְעַתִּי הַיּוֹם כִּי לֹא אֲבִשְׁלוֹם
חִי וְכִלְנֹה הַיּוֹם מֵתִים כִּי־אֲזַיֵּשׁ בְּעֵינֶיךָ: וְעַתָּה קוּם צֵא וּדְבַר
עַל־לֵב עַבְדֶּיךָ כִּי בִּהְיוֹתִי נִשְׁבַּעְתִּי כִּי־אֵינֶיךָ יוֹצֵא אֶסְ-יִלִּין
אִישׁ אֶתֶּךָ הַלַּיְלָה וְדַע לְךָ זֹאת מְכַל־הַדְּעָה אֲשֶׁר־בָּאָה עֲלֶיךָ
מִנְּעָדֶיךָ עַד־עַתָּה: וַיִּקַּם הַמֶּלֶךְ וַיֵּשֶׁב בַּשָּׁעַר
וּלְכָל־הָעָם הִגִּידוּ לֵאמֹר הֵנָּה הַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בַּשָּׁעַר וַיָּבֹא כָל־
הָעָם לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׂדָּאֵל נָם אִישׁ לְאֹהֲלָיו:

ענה על שניים מן הסעיפים א-ג.

א. (1) על פי הקטע שלפניך נראה שדוד אינו מצליח להפריד בין האישי לממלכתי.

הסבר קביעה זו, ובסס אותה על הכתוב. (4 נקודות)

(2) קרא גם שמואל ב, ט"ו, 14.

נראה כי הצער גרם לדוד לשכוח מי היה אבשלום ומה היה מסוגל לעשות.

הסבר קביעה זו על פי פסוק זה.

(6 נקודות)

ב. (1) הסבר את התוכחה ואת האיום בדברי יואב לדוד. (6 נקודות)

(2) לנוכח המסופר בפסוקים 1-5 בקטע שלפניך, האם לדעתך הייתה התוכחה של יואב

מוצדקת? נמק. (4 נקודות)

ג. (1) קרא גם שמואל ב, י"ב, 9-10.

על פי המחבר של ספר שמואל, המסופר בקטע בשמואל ב, י"ט שלפניך הוא התגשמות

של דברי נתן הנביא בשמואל ב, י"ב, 9-10. הסבר קביעה זו. (5 נקודות)

(2) קרא קטע מפירוש מלבי"ם לפסוק 1.

... מפני שידע שמעשה זה נסבב על ידי חטאו...

על פי פירוש זה, מהי ההצדקה לבקשה של דוד למות במקום בנו אבשלום?

(5 נקודות)

פרק שני (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על שתיים מן השאלות 5-7 (לכל שאלה — 20 נקודות).

5. קרא שמות, ג', 11-1; שמואל א, ט"ז, 1, 6-13.

שמות, ג', 11-1

א וּמֹשֶׁה הָיָה רֹעֶה
ב אֶת־צֹאן יִתְרוֹ חֹתֶנּוּ כֹהֵן מִדִּין וַיִּנְהַג אֶת־הַצֹּאן אַחֲרֵי הַמִּדְבָּר
ג וַיָּבֹא אֶל־הַר הָאֱלֹהִים חֹרֶבָה: וַיֵּרָא מֶלֶאךָ ה' אֵלָיו בַּלְבֹּת
ד אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה וַיֵּרָא וְהִנֵּה הַסֵּנֶה בֹּעֵר בָּאֵשׁ וְהַסֵּנֶה אֵינּוּ
ה אָכַל: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶסְרֶה־נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־הַמְּרֹאֶה הַזֶּה
ו הֲזֶה מַדּוּעַ לֹא־יִבְעַר הַסֵּנֶה: וַיֵּרָא ה' כִּי סָר לִרְאוֹת וַיִּקְרָא
ז אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הִנְנִי:
ח וַיֹּאמֶר אֶל־תִּקְרַב הֵלֶם שָׁל־נַעֲלֶיךָ מֵעַל רִגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם
ט אֲשֶׁר אַתָּה עומד עָלָיו אֲדַמְתִּי קֹדֶשׁ הוּא: וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהֵי
י אֲבִיךָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב וַיִּסְתַּר מֹשֶׁה
י אֶפְנוֹ כִּי יָרָא מִהִבֵּיט אֶל־הָאֱלֹהִים: וַיֹּאמֶר ה' רָאָה רְאִיתִי
כ אֶת־עַנְי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֶת־צַעֲקָתָם שָׁמַעְתִּי מִפְּנֵי
ח נַגְשָׁיו כִּי יָדַעְתִּי אֶת־מַכְאֲבֵיו: וְאֵדָר לְהַצִּילָם מִיַּד מִצְרַיִם
ז וְלִהְיוֹתָם לִּי מִן־הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶל־אָרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה אֶל־אָרֶץ
ח זֶבֶת חֶלֶב וְדִבְשׁ אֶל־מָקוֹם הַפְּנִיעַל וְהַחֲתִי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי
ט וְהַחֲוִי וְהַיְבוֹסִי: וְעַתָּה הִנֵּה צַעֲקַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלַי וְגַם־
י רְאִיתִי אֶת־הַלֶּחֶץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לֹחֲצִים אֹתָם: וְעַתָּה לֵבָה
יא וְאֶשְׁלַחְךָ אֶל־פְּרַעְזָה וְהוֹצֵא אֶת־עַמִּי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם:
יב וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָאֱלֹהִים מִי אֲנֹכִי כִּי אֵלֶךְ אֶל־פְּרַעְזָה וְכִי
יב אוֹצִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם:

שמואל א, ט"ז, 1

א וַיֹּאמֶר
ב ה' אֶל־שָׁמוּאֵל עַד־מָתִי אַתָּה מִתְאַבֵּל אֶל־שָׂאוּל וְאַנִּי
ג מְאַסְתִּיו מִמֶּלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל מֵלֵא קִרְנֶךָ שֶׁמֶן וְלֶךְ אֶשְׁלַחְךָ
ד אֶל־יֹשֵׁי בֵּית־הַלֶּחֶמִי כִּי־רְאִיתִי בְּבָנָיו לִי מֶלֶךְ:

(שים לב: קטע נוסף וסעיפי השאלה בעמוד הבא.)

שמואל א, ט"ז, 6-13

וַיְהִי כַּבּוֹאֲם וַיֵּרָא אֶת-אֱלִיָּאב וַיֹּאמֶר אֵךְ נֶגֶד ה' 1
מְשִׁיחוֹ: וַיֹּאמֶר ה' אֶל-שְׁמוּאֵל אֶל-תִּבֹט 2
אֶל-מְדָאָהּ וְאֶל-גִּבְיָהּ קוֹמְתוֹ כִּי מֵאִסְתִּיהוּ כִּי לֹא אִשָּׁר 3
יֵרָאֵה הָאָדָם כִּי הָאָדָם יֵרָאֵה לְעֵינַיִם וְה' יֵרָאֵה לְלֵבָב: 4
וַיִּקְרָא יִשְׁלֵי אֶל-אֲבִינֹדָב וַיַּעֲבְדֵהוּ לִפְנֵי שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר 5
גִּם-בִּזְהָ לֹא-בָחַר ה': וַיַּעֲבֵר יִשְׁלֵי שְׁמָהּ וַיֹּאמֶר גִּם-בִּזְהָ 6
לֹא-בָחַר ה': וַיַּעֲבֵר יִשְׁלֵי שְׁבַעַת בָּנָיו לִפְנֵי שְׁמוּאֵל 7
וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-יִשְׁלֵי לֹא-בָחַר ה' בָּאֵלֶּה: וַיֹּאמֶר 8
שְׁמוּאֵל אֶל-יִשְׁלֵי הֲתִמּוּ הַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר עוֹד שָׂאֵר הַקֶּטָן וְהַנָּה 9
רְעָה בִּצְאֹן וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-יִשְׁלֵי שְׁלַחָה וְקָחְנוּ כִּי לֹא-נִסָּב 10
עַד-בָּאוּ פֹה: וַיִּשְׁלַח וַיָּבִיאוּהוּ וְהוּא אֲדָמוֹנִי עַם-יִפְהָ עֵינַיִם 11
וְטוֹב רָאִי וַיֹּאמֶר ה' קוֹם מִשְׁחָהּ כִּי-זֶה הוּא: 12
וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת-קֶרֶן הַשֶּׁמֶן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ בְּקֶרֶב אֲחָיו וַתַּעֲלֶה 13
רוּחַ ה' אֶל-דָּוִד מֵהַיּוֹם הַהוּא וּמַעֲלָה וַיִּקַּם שְׁמוּאֵל וַיֵּלֶךְ
הַרְמָתָה:

- א. (1) מהו ניסיון החיים של שני האישים האלה שבזכותו הוכשרו להיות מנהיגי העם?
מדוע הייתה זו דרך הכשרה מועילה? (6 נקודות)
- (2) קרא גם שמות, ב', 4-10. משה סבור שהוא אינו האדם המתאים לביצוע המשימה
שהטיל עליו ה' ואומר "מי אנכי כי אלך" (שמות, ג', 11). לנוכח המסופר בשמות, ב',
4-10 נראה שהוא דווקא מתאים למלא תפקיד זה.
- בסס קביעה זו על נימוק אחד מן הכתוב בשמות, ב', 4-10, והסבר אותו. (4 נקודות)
- ב. בקטעים שלפניך מתואר רקע שונה לבחירת כל אחד מן המנהיגים, משה ודוד, ולכן גם
מנהיגותם הייתה שונה.
- (1) באילו נסיבות נבחר כל אחד מן המנהיגים? בסס את דבריך על הכתוב. (4 נקודות)
- (2) כיצד השפיעו הנסיבות בכל תקופה על אופי המנהיגות של כל אחד מן המנהיגים?
הסבר. (6 נקודות)

6. קרא במדבר, כ', 13-1.

א ויבאו בני־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה מִדְּבַר־עֵין פַּחַד־שׁוֹן וַיֵּשְׁבּוּ
 ב הָעָם בְּקֹדֶשׁ וּתְמַת שֵׁם מְרִיס וּתְקַבֵּר שֵׁם: וְלֹא־הָיָה מִיָּס
 ג לָעֵדָה וַיִּקְהֲלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן: וַיִּרְבּוּ הָעָם עִם־מֹשֶׁה
 ד וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גֹּעַנִי בְּגֹעַ אַחֲיִנוּ לִפְנֵי ה': וְלִמָּה הִבַּאתָם
 אֶת־קֹהֶל ה' אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוּת שֵׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירְנוּ:
 ה וְלִמָּה הֵעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהַבְיֵא אֹתָנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַרְעָה הַזֶּה
 ו לא־מָקוֹם זֶרַע וְתֵאֵנָה וְגֶפֶן וְרִמּוֹן וּמִיָּם אֵין לִשְׁתּוֹת: וַיֵּבֹא
 מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקֹּהֶל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם
 וַיֹּרֶא כְבוֹד־ה' אֲלֵיהֶם:

ה וַיִּדְבֹּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: קַח אֶת־הַמִּטָּה וְהַקֹּהֶל אֶת־
 הָעֵדָה אֹתָהּ וְאַהֲרֹן אֶחָיֶךָ וּדְבַרְתֶּם אֶל־הַסֵּלַע לְעִינֵיהֶם
 וְנָתַן מִיָּמִיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מִיָּס מִן־הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת־הָעֵדָה
 ט וְאֶת־בְּעִירָם: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמִּטָּה מִלִּפְנֵי ה' כַּאֲשֶׁר
 י צִוָּהוּ: וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקֹּהֶל אֶל־פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמְרוּ
 לָהֶם שְׁמַעוּ־נָא הַמִּדִּים הַמִּן־הַסֵּלַע הַזֶּה נּוֹצֵיא לָכֶם מִיָּס:
 יא וְיָרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֵּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעַמִּים וַיֵּצֵאוּ
 יב מִיָּם רַבִּים וַתִּשֶׁת הָעֵדָה וּבְעִירָם: וַיֹּאמֶר ה'
 אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקֹּהֶל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־
 יג נָתַתִּי לָהֶם: הִמָּה מִי מְרִיבָהּ אֲשֶׁר־דָּבּוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־
 ה' וַיִּקְדָּשׁ בָּם:

- א. הסבר מדוע משה מכנה את העם "מרים" (פסוק 10). (4 נקודות)
- ב. (1) בקטע שלפניך ה' מאשים את משה ואהרן: "לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל" (פסוק 12), אך לא ברור מה היה החטא שבגללו נאמרו הדברים.
- קרא את פירוש רבינו חננאל (בתוך פירוש רמב"ן על אתר) שלפניך.
- החטא הוא אומרם 'המן הסלע הזה נוציא לכם מים', וראוי שיאמרו: יוציא ה' לכם מים... ואולי חשבו העם, כי משה ואהרן בחכמתם הוציאו להם מים מן הסלע הזה...
- הסבר מהו החטא על פי פירוש זה. (8 נקודות)
- (2) קרא את דברי הרב א' סמט שלפניך.
- ... הכשל של משה הוא ההיצמדות לדפוס ההנהגה הישן הקודם. משה מכה על הסלע כמו שהוא עשה מיד אחרי יציאת מצרים, ולא מסגל את עצמו לצו האלוקי לדבר אל הסלע, שמשמעו שיש להנהיג את דור באי הארץ באופן שונה מדפוס ההנהגה של דור המדבר. לכן נגזר על משה לרדת מבמת ההנהגה ולפנות את מקומו למנהיג חדש שיאמץ לעצמו דפוס הנהגה המתאים לתקופה החדשה.
- (א' סמט, עיונים בפרשת השבוע)
- הסבר מדוע לדברי סמט לא נכנס משה לארץ. (8 נקודות)

7. קרא דברים, ל"ד, 7-12; מלכים א, א', 1-8.

דברים, ל"ד, 7-12

וּמֹשֶׁה בֶּן־מֹאָה וְעֹשִׁים שְׁנָה בְּמֹתוֹ לֹא־כָהֲתָה עֵינָיו וְלֹא־
נָס לַחֹה: וַיִּבְכּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב שְׁלֹשִׁים
יּוֹם וַיִּתְּמוּ יָמָיו בְּכִי אֲבֵל מֹשֶׁה: וַיְהִי־שָׁעַ בֶּן־נֹחַן מֵלֵא רֵוַח חֲכָמָה
בִּי־סֶמֶךְ מֹשֶׁה אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ
כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת־מֹשֶׁה: וְלֹא־קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל
כַּמֹּשֶׁה אֲשֶׁר יָדְעוּ ה' פָּנִים אֶל־פָּנִים: לְכָל־הָאֱתָת וְהַמוֹפְתִים
אֲשֶׁר שָׁלַח ה' לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ מִצְרַיִם לַפְרָעָה וּלְכָל־עַבְדֵּי
וּלְכָל־אֲרָצוֹ: וּלְכָל־הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכָל־הַמִּוֶּרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר
עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל:

מלכים א, א', 1-8

א וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בַיָּמִים וַיִּכְסְהוּ בַּבְּגָדִים וְלֹא יָחַם לוֹ:
ב וַיֹּאמְרוּ לוֹ עַבְדָּיו וַיִּבְקְשׁוּ לְאֹדֶנִי הַמֶּלֶךְ נְעֵרָה בְּתוּלָה וְעַמְדָּה
לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַתְּהִי־לוֹ סִכְנָת וּשְׁכֵבָה בַּחֲיִיקוֹ וְחָם לְאֹדֶנִי הַמֶּלֶךְ:
ג וַיִּבְקְשׁוּ נְעֵרָה יָפָה בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וַיִּמְצְאוּ אֶת־אֲבִישָׁג
ד הַשּׁוֹנֵמִית וַיָּבֹאוּ אֹתָהּ לַמֶּלֶךְ: וְהַנְּעֵרָה יָפָה עַד־מָאֹד וַתְּהִי
ה לַמֶּלֶךְ סִכְנָת וַתִּשְׁרָתְהוּ וְהַמֶּלֶךְ לֹא יָדָעָה: וְאֲדֹנִיָּה בֶן־חַגִּית
מִתְנַשֵּׂא לֵאמֹר אֲנִי אֶמְלֹךְ וַיַּעַשׂ לוֹ רֶכֶב וּפָרָשִׁים וְחֲמִשִּׁים
ו אִישׁ רֹצִים לִפְנָיו: וְלֹא־עָצְבוּ אָבִיו מִיָּמָיו לֵאמֹר מִדּוּעַ כָּכָה
עֲשִׂית וְגַם־הוּא טוֹב־תֵּאֵר מֵאֹד וְאֹתוֹ יִלְדָה אַחֲרֵי אֲבִשְׁלוֹם:
ז וַיְהִי דִבְרֵיו עִם יוֹאָב בֶּן־צְרוּיָה וְעִם אֲבִיתֵר הַכֹּהֵן וַיַּעֲזְרוּ
ח אַחֲרֵי אֲדֹנִיָּה: וַעֲדוּק הַכֹּהֵן וּבְנֵיהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וְנָתַן הַנָּבִיא
וַיִּשְׁמְעוּ וְרָעִי וְהַגְּבוּרִים אֲשֶׁר לְדָוִד לֹא הָיוּ עִם־אֲדֹנִיָּהוּ:

א. שני הקטעים שלפניך דנים בעניינים האלה: דמותו של המנהיג בזקנתו וירושת ההנהגה.

(1) הסבר והדגם את ההבדל בין שני המנהיגים — משה ודוד — בנוגע לכל אחד מן העניינים המודגשים בקו.

(8 נקודות)

(2) מדוע לדעתך הוצג כך כל אחד מן המנהיגים? הסבר. (6 נקודות)

ב. בערוב ימיו של המלך, השלטון עלול להתערער.

האם המהלך שביצעו אדניה ונתן תרם ליציבות השלטון או ערער את היציבות? נמק.

(6 נקודות)

בהצלחה!